

ผลของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ต่อการกระจายรายได้

ศิริพร แซ่อึ้ง* และ อมรรัตน์ อภินันท์มหกุล**

รับวันที่ 6 มิถุนายน 2562
ส่งแก้ไขวันที่ 7 กรกฎาคม 2562
ตอบรับตีพิมพ์วันที่ 14 กรกฎาคม 2562

บทคัดย่อ

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นภาษีที่มีผลกระทบต่อการกระจายรายได้โดยตรง และอาจใช้เป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งใน การแก้ไขปัญหาการกระจายรายได้ การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อการวิเคราะห์โครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ค่าลดหย่อนทางภาษี ฐานภาษีและการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาษีต่อการกระจายรายได้ในประเทศไทย การศึกษาพบว่าประการที่หนึ่ง โครงสร้างอัตราภาษีรายได้ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมีผลทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้น แต่การให้สิทธิค่าลดหย่อนทางภาษีในปัจจุบันมีผลทำให้การกระจายรายได้กลับเลวลง ประการที่สองหากมีการขยายฐานบุคคลที่อยู่ในเกณฑ์ต้องเสียภาษีโดยให้เกษตรกรเข้ามาในระบบภาษีจะทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้นมาก เนื่องจากเกษตรกรมีความเหลื่อมล้ำทางรายได้สูง และประการสุดท้ายโครงสร้างภาษีปี 2558 ส่งผลให้มีการกระจายรายได้ที่ไม่เท่าเทียมที่สุดโดยเปรียบเทียบ เนื่องจากการลดอัตราภาษีและค่าลดหย่อนทางภาษีที่มีผลบิดเบือนมากกว่าปีอื่น

คำสำคัญ: ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา, การกระจายรายได้, ค่าลดหย่อนทางภาษี

* นักวิเคราะห์ มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาองค์กรภาครัฐ 1193 อาคารเอ็กซิม ชั้น 17 ถนนพหลโยธิน แขวงพญาไท เขตพญาไท กทม. 10400 – Email: siripawn_utcc@hotmail.com

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำคณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) ถนนเสรีไทย แขวงคลองจั่น เขต บางกะปิ กทม. 10240 – Email: amornratnida1447@gmail.com

The Effect of Personal Income Tax on Income Distribution

Siripron Sae-oueng* and Amornrat Apinunmahakul**

Received March 4, 2019

Revised July 7, 2019

Accepted July 14, 2019

Abstract

In general, personal income tax can significantly affect income distribution and, hence, be used as a mean to correct income disparity. Therefore, it is the objective of this study to analyze the effects of personal income tax on income distribution in Thailand: How tax deduction allowances, tax base and the change in the personal income tax rate affect income disparity. The study found that the distribution of income with personal income tax is more equal. With tax deduction allowances, the distribution of income would be worse. Expanding the tax base by requiring all persons who meet the criteria to pay the income tax would result in more income distribution. Inclusion of farmers into the personal income tax system would greatly improve the income distribution. Including everyone that meets the tax payment criteria into the system would improve the income distribution in Thailand as well. Finally, the study found that year 2015 had the worst income distribution compared to other years due to the decrease in the tax rates and the increasing items of tax deduction that were more favorable to the rich.

Keywords: Personal Income Tax, Income Disparity, Allowances

* Analyst., Institute of Research and Development for Public Enterprises, EXIM Building, 17th floor, 1193 Phaholyothin Road, Phayathai, Bangkok 10400, Thailand - E-mail: siripawn_utcc@hotmail.com

** Assistant Professor of Economics, Graduate School of Development Economics, National Institute of Development Administration, 118 Seri Thai Road, Klong-Chan, Bangkok, Bangkok 10240, Thailand - Email: amornratnida1447@gmail.com

1. บทนำ (Introduction)

การกระจายรายได้ที่มีความไม่เท่าเทียมกันมากระหว่างกลุ่มบุคคลจะสร้างปัญหาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง กลุ่มคนที่มีรายได้ต่ำจะมีกำลังซื้อน้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการในการบริโภคจนอาจก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมและความขัดแย้งในสังคม เมื่อปัญหาการกระจายรายได้ที่มีความรุนแรงขึ้นจะส่งผลให้กำลังซื้อของคนส่วนใหญ่ต่อผลผลิตภายในประเทศน้อยอาจทำให้เศรษฐกิจเกิดการเจริญเติบโตช้า หนึ่งในเครื่องมือของภาครัฐที่ใช้แก้ไขปัญหาการกระจายรายได้คือ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เนื่องจากฐานภาษีมาจากความสามารถในการเสียภาษีผู้มีรายได้มากควรต้องเสียภาษีมากกว่าผู้มีรายได้น้อย ในปี 2558 โครงสร้างการจัดเก็บภาษีตามกฎหมายมีลักษณะอัตราก้าวหน้า (progressive rate) โดยอัตราภาษีที่แท้จริงนั้นมีความก้าวหน้าน้อยกว่าอัตราภาษีตามกฎหมาย ดังนั้นโครงสร้างอัตราภาษีดังกล่าวอาจมีส่วนช่วยส่งเสริมการกระจายรายได้น้อยกว่าที่ควร ค่าลดหย่อนทางภาษีมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนให้ประชาชนมีการตอบสนองต่อนโยบายของภาครัฐอย่างรวดเร็ว อีกทั้งยังมีหน้าที่ช่วยบรรเทาภาระภาษีของครัวเรือนที่มีรายได้เท่ากันแต่มีขนาดของครอบครัวและภาระค่าใช้จ่ายที่แตกต่างกัน โดยค่าลดหย่อนทางภาษีสามารถทำหน้าที่ในการกระจายรายได้ในระดับครัวเรือนซึ่งมีผลให้เงินได้สุทธิเพื่อการจ่ายภาษีลดลงจึงทำให้ภาษีที่ต้องชำระลดลงตามไปด้วย แต่อาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเหตุแห่งการให้ค่าลดหย่อนและอัตราค่าลดหย่อน เช่น ในปี 2558 สมมติให้นาย ก. และนาย ข. มีเงินได้พึงประเมิน 10,000,000 และ 500,000 บาท โดยมีการหักรายการค่าลดหย่อนทางภาษีเหมือนกันคือค่าลดหย่อนส่วนตัวและค่าลดหย่อนคู่สมรสจำนวน 60,000 บาท แต่มีการหักค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมสำรองเลี้ยงชีพไม่เท่ากันเนื่องจากเงื่อนไขของรายการลดหย่อน ซึ่งหักได้ 150,000 และ 75,000 บาทตามลำดับ ดังนั้นทั้งสองคนมีสัดส่วนการใช้ค่าลดหย่อนต่อเงินได้พึงประเมินร้อยละ 21.0 และ 27.0 แสดงให้เห็นว่าค่าลดหย่อนทางภาษีมีส่วนช่วยเหลือกลุ่มผู้มีรายได้น้อยมากกว่ากลุ่มผู้มีรายได้มาก แต่ในทางตรงกันข้ามกลับพบว่า นาย ข. ไม่ต้องเสียภาษีเนื่องจากการใช้สิทธิค่าลดหย่อนทางภาษี แตกต่างจากนาย ค. ที่ไม่ต้องเสียภาษีเนื่องจากเงินได้พึงประเมินไม่ถึงเกณฑ์ที่ต้องเสียภาษีตามกฎหมายของกรมสรรพากร จึงเป็นการแสดงให้เห็นว่าค่าลดหย่อนทางภาษีมีส่วนช่วยกลุ่มผู้มีรายได้มากกว่ากลุ่มผู้มีรายได้น้อย ดังนั้นค่าลดหย่อนทางภาษีจึงอาจมีผลต่อการกระจายรายได้ทั้งดีขึ้นหรือเลวลง ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1: ความแตกต่างของภาษีที่ต้องชำระ เนื่องจากการใช้รายการค่าลดหย่อนทางภาษี
(Tax payable of an individual taxpayer, due to tax deduction items)

ผู้เสียภาษี	ก.	ข.	ค.
เงินได้พึงประเมิน	1,000,000	500,000	120,000
หักค่าใช้จ่าย (40 % ของเงินได้แต่ไม่เกิน 60,000)	60,000	60,000	48,000
เงินได้หลังหักค่าใช้จ่าย	940,000	440,000	72,000
ค่าลดหย่อนทางภาษี ***			
- ค่าลดหย่อนส่วนตัว	30,000	30,000	30,000
- ค่าลดหย่อนคู่สมรส	30,000	30,000	-
- ค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมสำรองเลี้ยงชีพ	150,000	75,000	-
รวมค่าลดหย่อนทางภาษี	210,000	135,000	30,000
สัดส่วนค่าลดหย่อนทั้งหมดต่อเงินได้พึงประเมิน (ร้อยละ)	21.0	27.0	25.0

ที่มา : หลักเกณฑ์ตามกฎหมายของกรมสรรพากร และสมมติตัวเลขคำนวณโดยผู้วิจัย

หมายเหตุ : *** หลักเกณฑ์ค่าลดหย่อนทางภาษีในปี 2558

ฐานภาษีหรือบุคคลผู้อยู่ในข่ายต้องเสียภาษีก็เป็นส่วนสำคัญในโครงสร้างอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา สำนักงานสถิติแห่งชาติได้พบว่า ในปี 2558 กำลังแรงงานในประเทศไทยที่เป็นผู้มีงานทำจำนวน 38.3 ล้านคน แต่ข้อมูลจากกรมสรรพากรมีผู้ยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในปีภาษี 2558 เพียง 10.6 ล้านคน ดังนั้นยังมีบุคคลที่อยู่นอกฐานภาษีรายได้อีกมาก ที่น่าสนใจ คือ การยกเว้นเงินได้พึงประเมินของชาวนาตามประมวลรัษฎากร ในปี 2558 สำนักงานสถิติแห่งชาติได้แสดงให้เห็นว่าผู้ถือครองทำการเกษตรที่เป็นเจ้าของที่ดินมีรายได้ต่อปีเฉลี่ย 254,148 บาท สูงกว่าลูกจ้างด้านการขนส่งและงานพื้นฐานที่มีรายได้ต่อปีเฉลี่ย 200,412 บาท เนื่องจากบางกลุ่มเป็นเกษตรกรรายใหญ่มีรายได้สูงแต่ได้รับการยกเว้นภาษี เมื่อพิจารณาโครงสร้างอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตั้งแต่ปี 2542 – 2558 มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา การเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นย่อมส่งผลให้เกิดความแตกต่างของผลกระทบของโครงสร้างอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อการกระจายรายได้ในแต่ละช่วงเวลา

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์สามส่วน ได้แก่ ส่วนที่หนึ่งศึกษาโครงสร้างอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและค่าลดหย่อนทางภาษีว่าภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศไทยมีผลอย่างไรต่อการกระจายรายได้ ส่วนที่สองวิเคราะห์ฐานภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เพื่อนำมาสู่แนวทางการใช้ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในการแก้ไขปัญหาการกระจายรายได้ และส่วนที่สามวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศไทยต่อการกระจายรายได้ เพื่อแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในแต่ละช่วงเวลามีผลอย่างไรต่อการกระจายรายได้ใน

ประเทศไทย เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะโครงสร้างอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่อาจแก้ไขปัญหาการกระจายรายได้ในประเทศไทยให้เท่าเทียมขึ้น

ซึ่งในการพิจารณาการกระจายรายได้ของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดานั้นจะใช้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (Gini coefficient) โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ เฉพาะผู้มีคุณสมบัติเป็นไปตามหลักเกณฑ์การยื่นแบบเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของกรมสรรพากร โดยมีหลักเกณฑ์คือ ผู้ที่มีเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1 – 8 (ภ.ง.ด. 90) เกิน 30,000 บาทต่อปี และผู้ที่มีเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1 (ภ.ง.ด. 91) เกิน 50,000 บาทต่อปี ทั้งนี้เนื่องจากการสรรพากรได้มียกเว้นเงินได้ของชาวนาที่ไ้จากการขายข้าว แต่ด้วยข้อจำกัดของข้อมูลที่ไม่สามารถแยกประเภทเฉพาะเงินได้ที่ไ้จากการขายข้าวของชาวนาได้ ดังนั้นจึงสมมติให้มีการยกเว้นอาชีพเกษตรกรทั้งหมด ซึ่งจะนำอาชีพเกษตรกรมาวิเคราะห์ในภายหลัง และใช้ข้อมูลทศนิยมภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเฉลี่ยจากการสรรพากร โดยมีระยะเวลาในการศึกษา ปี 2550, 2552 และ 2558 สาเหตุของการใช้ระยะเวลาดังกล่าวเนื่องจากมีความแตกต่างกันของโครงสร้างอัตราภาษีตามกฎหมาย

2. ทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้นิยามความเหลื่อมล้ำคือความไม่เท่าเทียมกันของการกระจายทรัพยากรและฐานะความเป็นอยู่หรือการที่บุคคลหนึ่งได้รับบางอย่าง ที่คนอื่นไม่ได้รับ โดยลักษณะความเหลื่อมล้ำที่เห็นเด่นชัดและเป็นที่น่าสนใจคือ ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ โดยพบว่าในประเทศอินเดีย Pal & Ghosh (2007) ได้ใช้ค่าสัมประสิทธิ์จีไนในการวัดการกระจายรายได้ในปี 2523 – 2542 ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และเมื่อพิจารณาเฉพาะในเขตชนบทค่าสัมประสิทธิ์จีไนกลับลดลงในขณะที่เขตเมืองมีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้น ส่วนในประเทศฟิลิปปินส์ Gerson (1998) ได้พบว่าในช่วงปี 2500 – 2554 ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้อยู่ในระดับสูงซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์จีไนเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 0.45 – 0.51 และในปี 2537 ควินไทล์ที่ 5 (กลุ่มผู้มีรายได้สูงสุด) ได้รับรายได้สูงถึงร้อยละ 52 ของรายได้ทั้งหมดและมีรายได้มากกว่ากลุ่มที่ยากจนที่สุดกว่า 10 เท่า

ส่วนในประเทศไทยเมื่อพิจารณาความแตกต่างของสัดส่วนรายได้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2558) ได้แบ่งกลุ่มรายได้ออกเป็นเดซิเลส (Deciles) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ารายได้กระจุกตัวอยู่ในกลุ่มผู้ที่มีรายได้สูงที่สุด และความแตกต่างของสัดส่วนรายได้ระหว่างผู้มีรายได้ต่ำสุดและสูงสุดนั้นสูงถึง 34.85 เท่า ต่อมาในปี 2556 สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2556) ได้ชี้ให้เห็นถึงแนวโน้มของปัญหาการกระจายรายได้ว่าสามารถแบ่งได้ 4 ช่วงคือ ช่วงปี 2529 – 2535 และ 2541 – 2549 การกระจายรายได้แย่ลง แต่ในช่วงปี 2535 – 2541 และ 2549 – 2552 การกระจายรายได้ดีขึ้น สาเหตุน่าจะมาจากกลุ่มผู้ที่มีรายได้สูงที่สุดร้อยละ 10 มีส่วนแบ่งมากขึ้นใน 2 ช่วงแรก

ส่งผลให้ภาพรวมของการกระจายรายได้ลดลง ในทางตรงข้ามส่วนแบ่งของกลุ่มที่มีรายได้สูงสุดร้อยละ 10 น้อยลงใน 2 ช่วงหลังทำให้ภาพรวมการกระจายรายได้ดีขึ้น ศุภเจตน์ จันทร์สาส์น (2552) พบว่าความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของประเทศไทยเป็นผลมาจากนโยบายที่ไม่สมดุลของภาครัฐที่มีการสนับสนุนและพัฒนาภาคอุตสาหกรรมมากกว่าภาคเกษตร การเปิดเสรีทางการค้า และการพัฒนาเทคโนโลยี ซึ่งทั้งหมดนั้นจะส่งผลให้แรงงานที่มีทักษะได้รับรายได้เพิ่มสูงขึ้นมากจนเป็นการเพิ่มช่องว่างทางรายได้ อีกทั้งการจัดเก็บภาษีส่วนใหญ่ของภาครัฐมาจากภาษีทางอ้อมจึงผู้มีรายได้น้อยแบกรับภาษีโดยเปรียบเทียบมากกว่ากลุ่มผู้มีรายได้มาก นอกจากนี้ยังมีการเพิ่มค่าลดหย่อนทางภาษีอย่างไม่เท่าเทียมในโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

เครื่องมือของการแก้ไขปัญหาการกระจายรายได้ที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ซึ่งการจัดเก็บภาษีที่ดีควรเป็นไปตามหลักการภาษีของอดัม สมิทที่อธิบายในหนังสือ *An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations* ได้มีการกำหนดหลักการไว้ 4 ข้อเกี่ยวกับการภาษีโดยทั่วไป ได้แก่ 1) คนในบังคับของรัฐทุกรัฐพึงจ่ายเงินค่าจุนจุนรัฐบาลตามส่วนกับความสามารถของตน นั่นคือ ตามส่วนกับประโยชน์ที่ตนได้รับภายใต้การคุ้มครองของรัฐ, 2) ภาษีที่แต่ละคนต้องจ่ายพึงมีความแน่นอน ไม่ใช่กำหนดตามอำเภอใจ กำหนดเวลาชำระ วิธีชำระ และจำนวนที่ต้องชำระพึงมีความชัดเจน เข้าใจง่ายสำหรับผู้ชำระและทุกคน, 3) พึงเก็บภาษีทุกชนิดในเวลาหรือโดยวิธีที่น่าจะสะดวกที่สุดสำหรับผู้จ่ายและ 4) พึงคิดหาวิธีที่สิ้นเปลืองน้อยที่สุดในการจัดเก็บภาษีทุกชนิดแก่ทั้งรัฐและผู้จ่ายภาษี ทั้งนี้บุคคลที่มีรายได้มากควรชำระภาษีมากกว่าบุคคลที่มีรายได้น้อย

สุปรียา ชลวีระวงศ์ (2544) ได้วิเคราะห์ความก้าวหน้าของภาษีในประเทศไทยด้วยดัชนี Kakwani พบว่าในปี 2537 และ 2539 ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีลักษณะถดถอย แต่มีลักษณะก้าวหน้าในปี 2541 ในเวลาต่อมาในช่วงปี 2547 – 2551 รวบรวม ขาญด้วยวิทย์ และอมรเทพ จาวะลา (2557) ได้ใช้ดัชนีวัดสัดส่วนค่าสะสมของส่วนแบ่งรายได้หลังหักภาษี (RSAG) พบว่าภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภ.ง.ด.90 มีลักษณะความถดถอยในปี 2547 แต่มีลักษณะความก้าวหน้าเล็กน้อยในปี 2549 – 2551 และเมื่อประเมินความเสมอภาคของฐานภาษีด้วยดัชนี Relative Share Adjustment (RSA) พบว่าส่วนแบ่งรายได้ที่เพิ่มขึ้นหรือชั้นรายได้ที่ได้รับผลประโยชน์จากโครงสร้างภาษีคือ กลุ่มผู้มีรายได้สูง ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศไทยในช่วงเวลาที่ผ่านมามีลักษณะถดถอยและเอื้อประโยชน์ให้แก่กลุ่มผู้มีรายได้สูง อีกทั้งเมื่อวัดประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีในช่วงปี 2536 – 2550 สมชัย จิตสุชน และจิราภรณ์ แผลงประพันธ์ (2557) พบว่าการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทยอยู่ในระดับต่ำมีค่าประมาณร้อยละ 2 ของ GDP ซึ่งสาเหตุมาจากแรงงานที่เข้าสู่ระบบภาษีน้อยกว่าเมื่อเทียบกับแรงงานทั้งหมดและอัตราภาษีที่แท้จริงอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งชี้ให้เห็นว่ามีสาเหตุมาจากรายการค่าลดหย่อนทางภาษีที่มีมากเกินไป

ในประเทศสโลวีเนีย Cok, Sambt, Kosak, Verbic, & Majcen (2012) พบว่าได้มีการปฏิรูประบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาหลายครั้ง การปฏิรูปดังกล่าวมีอิทธิพลต่อการกระจายรายได้ในสังคม ทำให้ค่าสัมประสิทธิ์จีนิลดลงร้อยละ 2.0 หลังจากมีการปฏิรูปครั้งแรก (ปี 2547 เปรียบเทียบกับปี 2549) และลดลงร้อยละ 1.1 (ปี 2549 เปรียบเทียบกับปี 2553) และสุดท้ายลดลงถึงร้อยละ 3.0 (ปี 2547 เปรียบเทียบกับปี 2553) จะเห็นว่าการปฏิรูปภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศสโลวีเนียมีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหาการกระจายรายได้ในประเทศเกาหลี Sung & Park (2011) ได้วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงค่าสัมประสิทธิ์จีนิในรูปของ Redistributive Effects ซึ่งทำให้ทราบว่า การจัดเก็บภาษีของภาครัฐทำให้ค่าสัมประสิทธิ์จีนิลดลงจาก 0.317 เหลือเพียง 0.298 นอกจากนี้เงินบริจาคเพื่อการศึกษา มีผลต่อการกระจายรายได้มากที่สุดถึงร้อยละ 4.5 ของสิทธิประโยชน์ทางภาษีทั้งหมด ดังนั้น การศึกษาทางวิจัยต่างประเทศส่วนใหญ่แสดงให้เห็นว่าการกระจายรายได้ดีขึ้นโดยใช้มาตรการปรับโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ในประเทศไทยมีงานศึกษาผลของการจัดเก็บภาษีต่อการกระจายรายได้หลายชิ้น สุปรียา ชลวีระวงศ์ (2544) ได้สร้างเส้นโค้งลอเรนซ์ (Lorenz curve) โดยใช้ดัชนี Effective Progression (EP) พบว่า ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาไม่ได้ช่วยให้เกิดการกระจายรายได้เท่าเทียมกันในปี 2537 และ 2539 แต่ช่วยให้การกระจายรายได้มีความเท่าเทียมกันมากขึ้นในปี 2541 และชัยรัตน์ เอี่ยมกุลวัฒน์ (2555) ได้ใช้ค่าสัมประสิทธิ์จีนิ (Gini Coefficient) ในการวิเคราะห์ในช่วงปี 2531, 2541 และ 2552 พบว่าค่าสัมประสิทธิ์จีนิภายใต้ข้อสมมติก่อน การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเท่ากับ 0.493, 0.513 และ 0.490 ตามลำดับ และหลังจากการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ค่าสัมประสิทธิ์จีนิลดลงเป็น 0.486, 0.507 และ 0.479 ตามลำดับ จึงแสดงให้เห็นว่า การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีส่วนช่วยในการกระจายรายได้ดีขึ้นเล็กน้อย เนื่องจากการศึกษาดังกล่าวเป็นการมองรูปรวมของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาแต่ไม่มีการวิเคราะห์ว่าโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในลักษณะใดที่ช่วยแก้ไขปัญหาการกระจายรายได้ได้มากที่สุด จึงทำให้นักวิจัยนี้สนใจการวิเคราะห์โครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คาลดหย่อนทางภาษี ฐานภาษี ผู้เสียภาษีในอาชีพเกษตรกรรมและการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อการกระจายรายได้

3. ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology)

การศึกษาในครั้งนี้จะใช้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (GINI Coefficient) โดยอิสรา ศานติศาสน์ (2554) ได้แสดงวิธีการคำนวณจากความแปรปรวนร่วม (Covariance) ระหว่างรายได้สัมพัทธ์ (Relative Income) กับฟังก์ชันความหนาแน่นสะสม (Cumulative Density Function) ณ รายได้ที่แตกต่างกันดังสมการนี้

$$G = \frac{2 \cdot \text{Cov}[Y_i, F(Y_i)]}{M}$$

โดย Cov คือ ความแปรปรวนร่วม ซึ่งจะเท่ากับ $(1/N) \sum_{i=1}^N (Y_i - \mu_Y)(F(Y_i) - \mu_F)$
 N คือ จำนวนประชากร
 Y_i คือ รายได้ของประชากรลำดับที่ i
 M คือ ค่าเฉลี่ยของรายได้
 $F(Y)$ คือ ฟังก์ชันความหนาแน่นสะสม ณ จุดที่ $Y=Y_i$
 μ_F คือ ค่าเฉลี่ยของ $F(Y)$

1) ลักษณะรายได้ที่ใช้ในการศึกษา

1.1) รายได้ฐานภาษี

TES (2014) และอมรรัตน์ อภินันท์มกุล และประสพโชค มั่งสวัสดิ์ (n.d.) ได้พบว่าการวิเคราะห์รายได้ฐานภาษีนั้นควรมาจากการเปรียบเทียบกับมาตรฐานปกติ (Benchmark) ซึ่งมาตรฐานปกติจำเป็นต้อง (1) แสดงถึงการปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานกับผู้เสียภาษีที่เหมือนกัน ดังนั้นมาตรฐานปกติจะต้องไม่สร้างผลประโยชน์หรือก่อให้เกิดเสียประโยชน์ต่อผู้เสียภาษีที่เหมือนกัน และ (2) มาตรฐานปกติอาจสะท้อนลักษณะเชิงโครงสร้างของระบบภาษี เช่น อัตราภาษีก้าวหน้า เป็นต้น ดังนั้นภาษีจึงควรคำนวณมาจากรายได้พึงประเมินหักด้วยค่าใช้จ่ายส่วนตัว เนื่องจากถือเป็นต้นทุนในการทำงานให้ได้มาซึ่งรายได้นั้น หรือที่เรียกว่า “เงินได้ฐานภาษี” จึงทำให้นักวิจัยขั้นนี้ได้กำหนดค่าใช้จ่ายที่เป็นมาตรฐานเดียวกันจากการใช้เกณฑ์การหักค่าใช้จ่ายตามการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของกรมสรรพากร ดังนั้นจากข้อมูลของกรมสรรพากรซึ่งเป็นข้อมูลผลรวมของผู้เสียภาษีตามความจริงจึงจะคำนวณรายได้พึงประเมินและค่าใช้จ่ายด้วยค่าเฉลี่ยรายบุคคล ส่วนของข้อมูล SES มีรูปแบบของข้อมูลเป็นรายบุคคล จึงวิเคราะห์ข้อมูลเงินได้พึงประเมินและค่าใช้จ่ายแยกรายบุคคลได้โดยคำนวณค่าใช้จ่ายตามหลักเกณฑ์ของกรมสรรพากรในปี 2550 – 2558 การหักค่าใช้จ่ายตามประเภทของเงินได้พึงประเมิน เมื่อผู้เสียภาษีมีเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1 – 2 หักค่าใช้จ่ายได้ร้อยละ 40 ของเงินได้พึงประเมิน แต่ไม่เกิน 60,000 บาท และหากมีเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 3 – 8 จะหักค่าใช้จ่ายได้เท่าที่จ่ายจริงหรือแบบเหมาจ่ายซึ่งจะแตกต่างกันออกไปตามประเภทของเงินได้พึงประเมินนั้นๆ

งานวิจัยในครั้งนี้จะไม่ใช้การหักค่าใช้จ่ายตามเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 3 – 8 เนื่องจากมีข้อจำกัดของข้อมูลที่ไม่สามารถรับรู้ได้ถึงค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริง โดยในปี 2558 รายได้ฐานภาษีเฉลี่ยจากข้อมูล SES ระหว่างขั้นที่ 2 กับขั้นที่ 20 มีความแตกต่างกันสูงถึง 915.22 เท่า ซึ่งมีความแตกต่างกันมากกว่ารายได้ฐานภาษีเฉลี่ยของข้อมูลของกรมสรรพากรที่แตกต่างเพียง 471.46 เท่า แสดงให้เห็นว่ากลุ่มผู้มีรายได้น้อยที่สุดกับผู้มีรายได้สูงสุดจากข้อมูล SES มีความเหลื่อมล้ำสูงกว่าข้อมูลกรมสรรพากร โดยการแบ่งชั้นข้อมูลของ SES จะแบ่งตามข้อมูลของกรมสรรพากรที่มีการแบ่งชั้นตามเงินได้พึงประเมิน 20 ชั้น โดยขั้นที่ 1 เงินได้พึงประเมิน 0 บาท, ขั้นที่ 2 เงินได้พึงประเมิน 1 – 100,000 บาท, ขั้นที่ 3 เงินได้พึงประเมิน 100,001 – 150,000 บาท...ขั้นที่ 20 เงินได้พึงประเมิน 20,000,000 บาท ขึ้นไป (โดยตั้งแต่ขั้นที่ 2 – 10 จะมีช่วงของเงินได้พึงประเมิน 50,000 บาท ส่วนในขั้นที่ 11 – 12 จะ

มีช่วงของเงินได้พึงประเมิน 250,000 บาท ส่วนในชั้นที่ 13 – 14 จะมีช่วงของเงินได้พึงประเมิน 500,000 บาท ส่วนในชั้นที่ 15 – 18 จะมีช่วงของเงินได้พึงประเมิน 2,000,000 บาท และในชั้นที่ 19 จะมีช่วงของเงินได้พึงประเมิน 10,000,000 บาท)

1.2) รายได้ฐานภาษีก่อนหักค่าลดหย่อนทางภาษี

รายได้ฐานภาษีก่อนหักค่าลดหย่อนทางภาษีแสดงให้เห็นถึงรายได้ฐานภาษีตามโครงสร้างอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ก่อนการใช้สิทธิหักค่าลดหย่อนทางภาษี ซึ่งจะนำมาใช้คำนวณภาษีและใช้อัตราภาษีตามกฎหมายในปีนั้น ๆ โดยเมื่อเปรียบเทียบรายได้ฐานภาษีก่อนหักค่าลดหย่อนทางภาษีของข้อมูลกรมสรรพากรกับข้อมูล SES พบว่าในปี 2558 ภาษีที่คำนวณจากรายได้ฐานภาษีของข้อมูล SES มีมูลค่ามากกว่าที่คำนวณจากข้อมูลกรมสรรพากร

1.3) รายได้ฐานภาษีหลังหักค่าลดหย่อนทางภาษี

รายได้ฐานภาษีหลังหักค่าลดหย่อนทางภาษีแสดงให้เห็นถึงรายได้ฐานภาษีหลังการใช้สิทธิหักค่าลดหย่อนทางภาษีตามโครงสร้างอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและใช้อัตราภาษีตามกฎหมายในปีนั้น ๆ ซึ่งจะนำมาใช้คำนวณภาษีและใช้อัตราภาษีตามกฎหมายในปีนั้น ๆ โดยจะเชื่อมข้อมูลของกรมสรรพากรและข้อมูล SES จากการแบ่งข้อมูลตามชั้นเงินได้พึงประเมินของกรมสรรพากร ซึ่งค่าลดหย่อนทางภาษีคำนวณจากค่าเฉลี่ยของค่าลดหย่อนภาษีต่อคนตามชั้นเงินได้พึงประเมินของข้อมูลกรมสรรพากร ทั้งนี้ไม่สามารถคำนวณค่าลดหย่อนทางภาษีย่อยบุคคลตามข้อมูล SES ได้ เนื่องจากข้อจำกัดของข้อมูล SES ที่ไม่เพียงพอต่อการคำนวณค่าลดหย่อนทางภาษี เช่น ไม่ทราบจำนวนเงินการใช้สิทธิหักลดหย่อนเงินสมทบที่จ่ายเข้ากองทุนประกันสังคม เป็นต้น ในปี 2558 พบว่า ชั้นเงินได้พึงประเมินต่ำสุดมีค่าลดหย่อนทางภาษีเฉลี่ยต่อคนที่แตกต่างจากชั้นเงินได้พึงประเมินสูงสุดถึง 255 เท่า ค่าลดหย่อนทางภาษีมียุมีส่วนช่วยในการเอื้อประโยชน์แก่ผู้ที่มีรายได้สูงมากกว่าผู้มีรายได้น้อย ทั้งนี้ภาษีที่คำนวณจากรายได้ฐานภาษีหลังหักค่าลดหย่อนทางภาษีของข้อมูล SES มีมูลค่ามากกว่าที่คำนวณจากข้อมูลกรมสรรพากร

2) กรณีในการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ผลกระทบของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาบนฐานข้อมูลกรมสรรพากรอาจไม่ได้แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของทั้งประเทศไทย จึงได้ใช้ข้อมูล SES จากสำนักงานสถิติแห่งชาติแทนข้อมูลกรมสรรพากร เพื่อเป็นตัวแทนของประชากรในประเทศไทย ซึ่งจะพิจารณารายได้ทั้ง 4 กรณี ดังนี้

2.1) กรณีที่ 1 จำนวนผู้เสียภาษีเท่ากับจำนวนผู้ยื่นเสียภาษีจริงต่อกรมสรรพากร

การวิเคราะห์โครงสร้างอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นกรณีฐาน (Base case) บนฐานข้อมูล SES ภายใต้ข้อสมมติให้จำนวนผู้ยื่นเสียภาษีตามฐานข้อมูล SES เท่ากับจำนวนผู้เสียภาษีของกรมสรรพากร ในปี 2558 บุคคลที่เป็นไปตามเกณฑ์การยื่นเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามฐานข้อมูล SES จำนวน

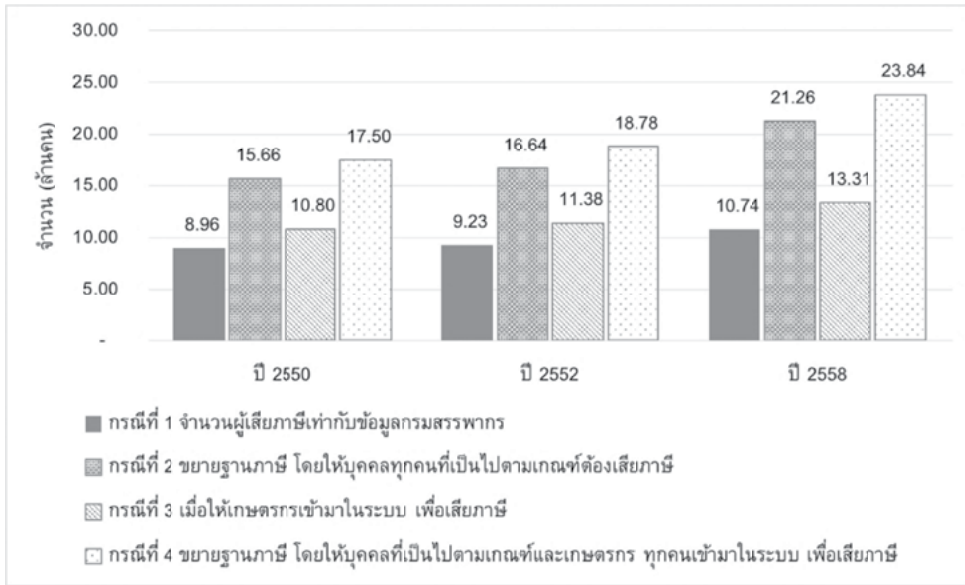
21,263,507 คน จะต้องถูกปรับลดจำนวนผู้ยื่นเสียภาษีให้เท่ากับจำนวนผู้ยื่นเสียภาษีตามฐานข้อมูล กรมสรรพากรเพียง 10,624,031 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ (Systematic sampling) เริ่มจากการเรียงกลุ่มตัวอย่างตามข้อมูลดิบเพื่อไม่ให้เกิดการเอนเอียง (Biased) และแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นช่วงๆ เท่ากัน ซึ่งจะใช้ช่วงจากสัดส่วนของจำนวนตัวอย่างที่ต้องใช้ต่อตัวอย่างในข้อมูล SES จากนั้นสุ่มตัวอย่างหน่วยแรกและหน่วยต่อ ๆ ไปนับจากช่วงของสัดส่วนที่คำนวณไว้จนครบตามจำนวน ตัวอย่างที่ต้องการ ดังแสดงในรูปที่ 1

2.2) กรณีที่ 2 ขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลทุกคนที่เป็นไปตามเกณฑ์ต้องเสียภาษี โดยการขยายฐานภาษีตามจำนวนผู้ที่มีหน้าที่ยื่นเสียภาษีของข้อมูล SES ซึ่งเดิมกรณีที่ 1 ที่กำหนด ผู้เสียภาษีเท่ากับข้อมูลของกรมสรรพากรเปลี่ยนเป็นกรณีที่ 2 มีจำนวนผู้เสียภาษีเพิ่มขึ้นเป็น 15,660,362, 16,636,945 และ 21,263,507 คน ตามลำดับ หรือเพิ่มขึ้น 1.7, 1.8 และ 2.0 เท่าจาก กรณีที่ 1 ดังแสดงในรูปที่ 1

2.3) กรณีที่ 3 เมื่อให้เกษตรกรเข้ามาในระบบ เพื่อเสียภาษี ตามประมวลรัษฎากรมาตรา 42 บัญญัติไว้ว่า เงินได้ของชาวนาที่ได้จากการขายข้าว อันเกิดจาก กสิกรรมที่ตนหรือครอบครัวได้ทำเองมีต้องนำมาคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา แต่ด้วยข้อ จำกัดของข้อมูล SES ที่ไม่สามารถแยกได้ว่าเกษตรกรนั้นได้เงินได้มาจากการทำนา เนื่องจาก เกษตรบางรายมีการประกอบอาชีพการเกษตรหลายด้าน จึงสมมติให้ผู้มีเงินได้ที่เป็นเกษตรกรได้รับ ยกเว้นภาษีเงินได้ ดังนั้นจึงกำหนดให้จำนวนผู้เสียภาษีเท่ากับจำนวนผู้ยื่นเสียภาษีจริงต่อกรมสรรพากร (กรณีที่ 1) และเพิ่มจำนวนผู้เสียภาษีที่ประกอบอาชีพการเกษตรทำให้มีจำนวนผู้ยื่นเสียภาษีเป็น 10,798,362, 11,378,547 และ 13,312,770 คน ตามลำดับ ดังแสดงในรูปที่ 1

2.4) กรณีที่ 4 ขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลที่เป็นไปตามเกณฑ์และเกษตรกรทุกคนเข้ามาใน ระบบ เพื่อเสียภาษี โดยตามหลักความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษีนั้นจำเป็นต้องให้ประชาชนทุกคนอยู่ในระบบภาษี เพื่อให้ ภาษีมีประสิทธิภาพต่อผู้มีรายได้ที่พึงเสียภาษีทั้งหมด จึงกำหนดจำนวนผู้เสียภาษีโดยการนำกรณีที่ 2 รวมกับกรณีที่ 3 โดยมีผู้เสียภาษีที่ประกอบอาชีพการเกษตร และอาชีพอื่น ๆ ทุกคนเข้าสู่ระบบ ภาษี จำนวน 17,499,992, 18,782,318 และ 23,837,428 คน ตามลำดับ ดังแสดงในรูปที่ 1

รูปที่ 1: จำนวนผู้เสียภาษี ทั้ง 4 กรณี ปี 2550, 2552 และ 2558 (Number of taxpayers in 4 cases in 2007, 2009 and 2015)

ที่มา : ข้อมูลกรมสรรพากร ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน และคำนวณโดยผู้วิจัย

4. ผลการศึกษา (Results)

การกระจายรายได้ของข้อมูลกรมสรรพากรแสดงให้เห็นว่าการจัดเก็บภาษีมียมีส่วนช่วยให้การกระจายรายได้ดีขึ้นมาก เห็นได้จากค่าสัมประสิทธิ์จีลดลงเมื่อเทียบกับไม่มีการจัดเก็บภาษี ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของอัตราภาษีตามกฎหมายที่มีลักษณะอัตราภาษีก้าวหน้า แต่ในทางตรงกันข้ามค่าลดหย่อนทางภาษีกลับทำให้การกระจายรายได้เลวลง เห็นได้จากค่าสัมประสิทธิ์จีเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับไม่มีการใช้สิทธิ ค่าลดหย่อน ทั้งนี้เมื่อพิจารณาโครงสร้างภาษีเงินได้พบว่า ในปี 2558 มีการกระจายรายได้เร็วกว่าปีอื่น ๆ โดยเปรียบเทียบ ดังแสดงในรูปที่ 2 สาเหตุมาจากการลดอัตราภาษีตามกฎหมายในปี 2558 ทำให้โครงสร้างภาษีมียลักษณะอัตราก้าวหน้าน้อยลง ดังแสดงในตารางที่ 2 และรายการค่าลดหย่อนทางภาษีในปี 2558 มากกว่าปีอื่น เช่น เงินสะสมกองทุนการออมแห่งชาติ ค่าอุปการะเลี้ยงดูคนพิการ เบี้ยประกันแบบบำนาญ ค่าซื้อสังหาริมทรัพย์ เป็นต้น ค่าลดหย่อนทางภาษีในปี 2558 เมื่อแบ่งผู้ยื่นเสียภาษีจากข้อมูลกรมสรรพากรตามควินไทล์พบว่า ในควินไทล์ที่ 1 (กลุ่มผู้มีรายได้ต่ำสุด) ส่วนใหญ่ใช้สิทธิค่าลดหย่อนเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคม จำนวน 5,055 ล้านบาท และมีจำนวนผู้ใช้สิทธิเท่ากับ 945,179 คน หรือเป็นสัดส่วนร้อยละ 44.48 ของกลุ่มผู้มีรายได้ต่ำสุด ในขณะที่ควินไทล์ที่ 5 (กลุ่มผู้มีรายได้สูงสุด) ส่วนใหญ่มีการใช้สิทธิค่าเบี้ยประกันชีวิต จำนวน 65,290 ล้านบาท และมีจำนวนผู้ใช้สิทธิเท่ากับ 27,475 คน หรือเป็นสัดส่วนร้อยละ 55.29 ของกลุ่มผู้มีรายได้สูงสุด ทั้งนี้ผู้ยื่นเสียภาษีทุกคนมีการใช้สิทธิหักค่าลดหย่อนส่วนตัว จำนวน 319,696 ล้านบาท

รูปที่ 2: ค่าสัมประสิทธิ์จีนิของประเทศไทยและค่าสัมประสิทธิ์จีนิของรายได้ทั้ง 3 ประเภท ในปี 2550, 2552 และ 2558 (Thailand's Gini coefficient and 3 types of income's Gini coefficient in 2007, 2009 and 2015)

ชั้นเงินได้สุทธิตั้งแต่	ปี 2550	ปี 2552	ปี 2558
0-50,000	5% (ยกเว้น)	5% (ยกเว้น)	5% (ยกเว้น)
50,001-80,000	5% (ยกเว้น)	5% (ยกเว้น)	5% (ยกเว้น)
80,001-100,000	5% (ยกเว้น)	5% (ยกเว้น)	5% (ยกเว้น)
100,001-150,000	10%	10% (ยกเว้น)	5% (ยกเว้น)
150,001-300,000	10%	10%	5%
300,001-500,000	10%	10%	10%
500,001-750,000	20%	20%	15%
750,001-1,000,000	20%	20%	20%
1,000,001-2,000,000	30%	30%	25%
2,000,001-4,000,000	30%	30%	30%
4,000,001 ขึ้นไป	37%	37%	35%

ที่มา : กรมสรรพากร และการจัดรูปแบบข้อมูลโดยผู้วิจัย

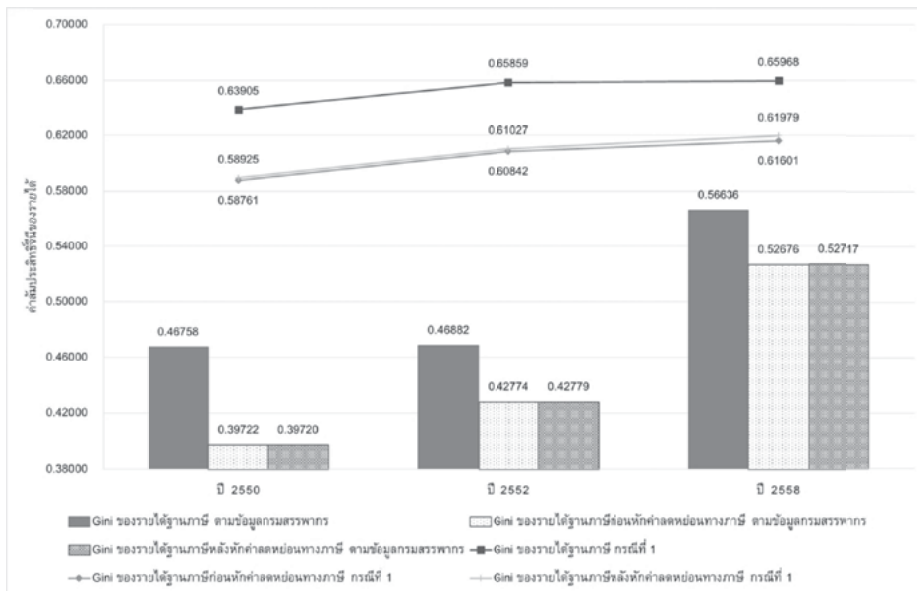
ทั้งนี้การพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์จีนิรายได้ของไทยและค่าสัมประสิทธิ์จีนิของกรมสรรพากรยังไม่เพียงพอต่อการอธิบายถึงผลกระทบของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อการกระจายรายได้ในประเทศไทย เนื่องจากค่าสัมประสิทธิ์จีนิของไทยวิเคราะห์จากรายได้ก่อนหักค่าใช้จ่ายจึงไม่สะท้อนให้เห็นถึงรายได้ที่แท้จริงของบุคคล และในส่วนของค่าสัมประสิทธิ์จีนิของข้อมูลกรมสรรพากรวิเคราะห์จากค่าเฉลี่ยของรายได้และค่าใช้จ่ายเท่านั้นจึงไม่ได้สะท้อนให้เห็นถึงรายได้และค่าใช้จ่ายรายบุคคลได้อย่างชัดเจน ประกอบกับข้อมูลกรมสรรพากรเป็นเพียงเฉพาะผู้ที่อยู่ในระบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเท่านั้น ซึ่งแท้จริงแล้วในประเทศไทยมีผู้ที่ไปตามหลักเกณฑ์จะต้องยื่นเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสูงกว่าผู้ที่อยู่ในระบบภาษีเงินได้ โดยสาเหตุดังกล่าวนี้ส่งผลให้จะต้องพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์จีนิด้วยฐานข้อมูล SES

กรณีที่ 1 จำนวนผู้เสียภาษีเท่ากับจำนวนผู้ยื่นเสียภาษีจริงต่อกรมสรรพากร

ในทุก ๆ ปี ค่าสัมประสิทธิ์จีนิของข้อมูลกรมสรรพากรมีค่าน้อยกว่าข้อมูล SES ทั้งนี้เนื่องจากข้อมูลกรมสรรพากรเป็นการวิเคราะห์เฉพาะค่าเฉลี่ยของรายได้ในการเสียภาษี แต่การวิเคราะห์ด้วยข้อมูล SES เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลรายบุคคล ซึ่งลักษณะของการกระจายรายได้มีความสอดคล้องกันระหว่างข้อมูลทั้งสอง คือ การกระจายรายได้ของรายได้ฐานภาษีเร็วกว่าโดยเปรียบเทียบกับการกระจายรายได้ของรายได้อื่น ๆ ซึ่งการกระจายรายได้จะดีขึ้นมากเมื่อมีการจัดเก็บภาษีและการกระจายรายได้กลับแย่ลงเล็กน้อยเมื่อมีการใช้สิทธิลดหย่อนทางภาษี สาเหตุมาจากค่าลดหย่อนทางภาษีมีส่วนช่วยเหลือกลุ่มผู้ที่มีรายได้สูงมากกว่ากลุ่มผู้มีรายได้น้อย เช่น ในปี 2558 รายการค่าซื้อหน่วยลงทุนใน

กองทุนรวมหุ้นระยะยาว (LTF) สามารถหักลดหย่อนได้ร้อยละ 15 ของรายได้ ส่งผลให้มูลค่าของการซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาว เพื่อลดหย่อนภาษีในกลุ่มผู้มีรายได้สูงมากกว่ากลุ่มผู้มีรายได้น้อยแม้ว่าจะมีเพดานค่าลดหย่อนหักได้ไม่เกิน 500,000 บาท และแนวโน้มการกระจายรายได้ของปี 2558 เลวกว่าการกระจายรายได้ในปีอื่นๆ ดังแสดงในรูปที่ 3 การวิเคราะห์ในหัวข้อต่อไปจะใช้กรณีที่ 1 จำนวนผู้เสียภาษีเท่ากับจำนวนผู้ยื่นเสียภาษีจริงต่อกรมสรรพากรเป็นข้อมูลอ้างอิง (Benchmark) ในการเปรียบเทียบกับกรณีอื่นต่อไป

รูปที่ 3: ค่าสัมประสิทธิ์จีนิของรายได้จากกรมสรรพากร และในกรณีที่ 1 ปี 2550, 2552 และ 2558 (Gini coefficient of income from the Revenue Department for 1st case in 2007, 2009 and 2015)

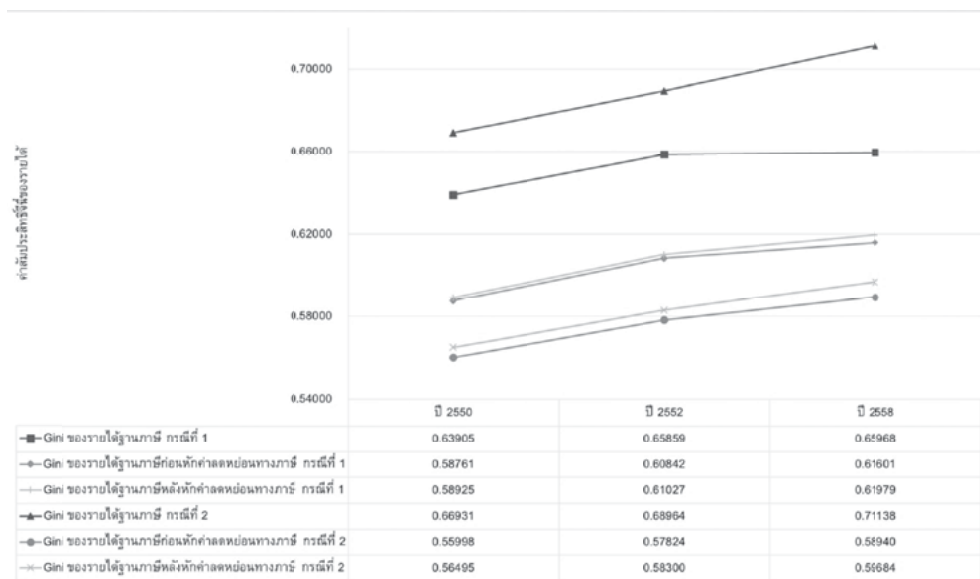
ที่มา : ข้อมูลกรมสรรพากร ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน และคำนวณโดยผู้วิจัย

กรณีที่ 2 ขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลทุกคนที่เป็นไปตามเกณฑ์ต้องเสียภาษี

เมื่อมีการขยายฐานภาษีค่าสัมประสิทธิ์จีนิของรายได้ฐานภาษีเพิ่มขึ้นในทุก ๆ ปี ซึ่งเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 0.03766 เมื่อเทียบกับค่าสัมประสิทธิ์จีนิของรายได้ฐานภาษีในกรณีที่ 1 แสดงให้เห็นถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำทางรายได้เพิ่มขึ้น เมื่อพิจารณารายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีตามควินไทล์จะพบว่า ความแตกต่างของรายได้ในควินไทล์ที่ 5 (ผู้มีรายได้มากที่สุด) มีรายได้มากกว่าควินไทล์ที่ 1 (ผู้มีรายได้น้อยที่สุด) สูงถึง 16.5 เท่า เมื่อมีการขยายฐานภาษีจะส่งผลให้การกระจายรายได้ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยค่าสัมประสิทธิ์จีนิของรายได้ลดลงอย่างมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้จากความแตกต่างของค่าสัมประสิทธิ์จีนิระหว่างรายได้ฐานภาษีก่อนหักค่าลดหย่อนทางภาษีในกรณีที่ 1 ไม่มีการขยายฐานภาษีในปี 2550, 2552 และ 2558 เท่ากับ ร้อยละ 8.05, 7.62 และ 6.62 ตามลำดับ แต่หลังจากมีการ

ขยายฐานภาษีจะเท่ากับ ร้อยละ 16.33, 16.15 และ 17.15 ตามลำดับ อีกทั้งเมื่อมีการขยายฐานภาษี โดยให้สิทธิค่าลดหย่อนทางภาษีจะส่งผลให้การกระจายรายได้เลวลงเล็กน้อยโดยเปรียบเทียบกับการที่ไม่มีค่าลดหย่อนทางภาษี และแนวโน้มของการกระจายรายได้ในปี 2558 เลวที่สุดเมื่อเทียบกับปีอื่น ๆ ดังแสดงในรูปที่ 4 ซึ่งมีผลสอดคล้องกับการวิเคราะห์โดยใช้ข้อมูลกรมสรรพากรและกรณีที่ 1 โดยมีความเหตูมาจากการลดอัตราภาษีตามกฎหมายและรายการค่าลดหย่อนทางภาษีที่มากขึ้น

รูปที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์จีนิของรายได้ในกรณีที่ 1 และกรณีที่ 2 ปี 2550, 2552 และ 2558
(Gini coefficient of income for 1st and 2nd case in 2007, 2009 and 2015)

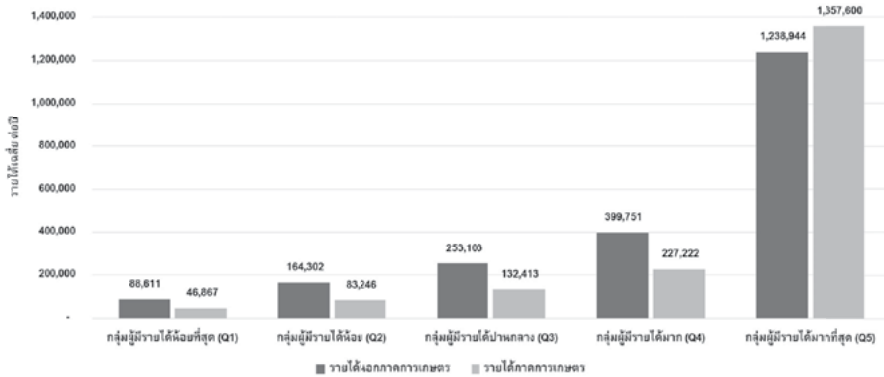

ที่มา : ข้อมูลกรมสรรพากร ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน และคำนวณโดยผู้วิจัย

กรณีที่ 3 เมื่อให้เกษตรกรเข้ามาในระบบ เพื่อเสียภาษี

อีกหนึ่งปัจจัยที่น่าสนใจในการวิเคราะห์เกี่ยวกับโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คือ ผู้ประกอบอาชีพเกษตรกร ซึ่งในปี 2558 เมื่อแบ่งเกษตรกรออกเป็นควินไทล์พบว่า ควินไทล์ที่ 1 มีรายได้เพียง 46,867 บาท ส่วนควินไทล์ที่ 5 มีรายได้สูงถึง 1,357,600 บาท มีความแตกต่างกันสูงถึง 29.0 เท่า โดยหากเปรียบเทียบกับความแตกต่างของผู้เสียภาษีที่อยู่นอกภาคการเกษตรระหว่างควินไทล์ที่ 5 กับควินไทล์ที่ 1 เพียง 14.0 เท่า จึงแสดงให้เห็นว่าในภาคการเกษตรมีความเหลื่อมล้ำด้านรายได้สูงกว่านอกภาคการเกษตร ดังแสดงในรูปที่ 5

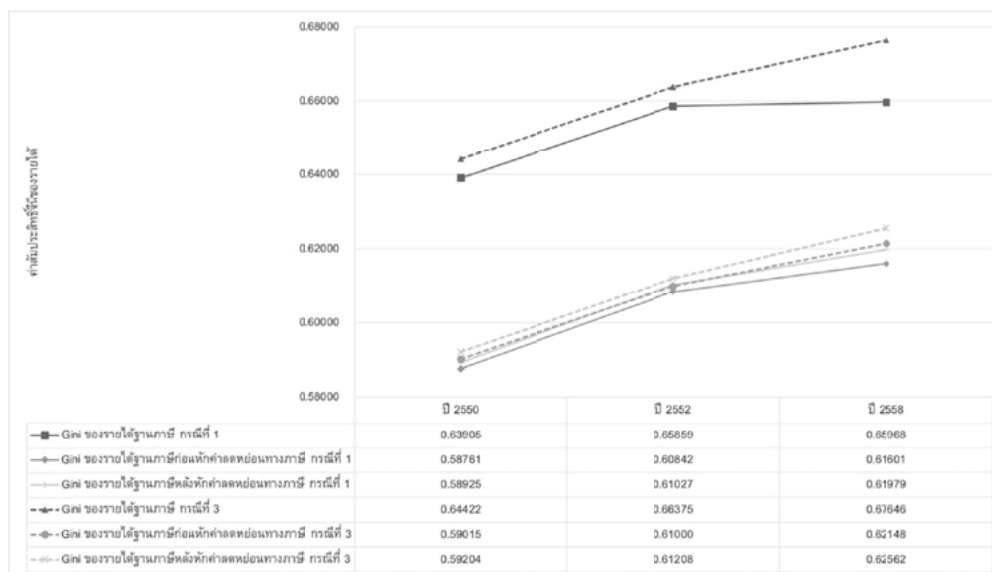
รูปที่ 5 รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี ของกรณีนอกภาคการเกษตร และภาคการเกษตร ปี 2558
(Average income per year of non-agricultural and agricultural sector in 2015)

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน และคำนวณโดยผู้วิจัย

ดังนั้นเมื่อขยายฐานภาษีโดยให้เกษตรกรเข้ามาในระบบภาษีจะส่งผลให้ก่อนการจัดเก็บภาษีการกระจายรายได้ของรายได้ฐานภาษีต่ำกว่าหากเทียบกับการไม่นำเกษตรกรเข้ามาในระบบภาษี สาเหตุมาจากกลุ่มอาชีพเกษตรกรมีความเหลื่อมล้ำทางรายได้ค่อนข้างสูง และหลังจากมีการจัดเก็บภาษีกลับทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้นซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์จีไนของรายได้ลดลงอย่างมาก ทั้งนี้มีค่าใกล้เคียงกับค่าสัมประสิทธิ์จีไนของรายได้เมื่อมีการจัดเก็บภาษีในกรณีที่ไม่มีเกษตรกร ดังนั้นแสดงให้เห็นว่าอัตราภาษีตามกฎหมายมีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำของเกษตรกรได้เป็นอย่างดี แต่เมื่อมีการให้สิทธิค่าลดหย่อนทางภาษีกลับทำให้การกระจายรายได้เลวลงเล็กน้อย และในปี 2558 การกระจายรายได้เลวที่สุดเมื่อเทียบกับปีอื่น ๆ ซึ่งมีความคล้ายคลึงกันกับการวิเคราะห์โดยใช้ข้อมูลของกรมสรรพากรและในทุก ๆ กรณีข้างต้น ดังแสดงในรูปที่ 6

รูปที่ 6 ค่าสัมประสิทธิ์จีนิของรายได้ ในกรณีที่ 1 และกรณีที่ 3 ปี 2550, 2552 และ 2558
(Gini coefficient of income for 1st and 3rd case in 2007, 2009 and 2015)

ที่มา : ข้อมูลกรมสรรพากร ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน และคำนวณโดยผู้วิจัย

กรณีที่ 4 ขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลที่เป็นไปตามเกณฑ์และเกณฑ์กรทุกคนเข้ามาในระบบเพื่อเสียภาษี

การขยายฐานภาษี โดยให้ทุกคนเข้าสู่ระบบภาษีทั้งผู้ที่เป็นเกษตรกรและไม่ใช่นักเกษตรกรจะทำให้สามารถช่วยแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำของรายได้ในประเทศไทยได้เป็นอย่างดี เพราะภาษีเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การกระจายรายได้ดีขึ้น แสดงให้เห็นจากค่าสัมประสิทธิ์จีนิของรายได้ลดลงในทุก ๆ ปีที่ทำการศึกษา ซึ่งในปี 2558 ค่าสัมประสิทธิ์จีนิของรายได้ฐานภาษีก่อนหักค่าลดหย่อนทางภาษีเท่ากับ 0.59795 ลดลงร้อยละ 16.90 เมื่อเทียบกับก่อนมีการจัดเก็บภาษี จึงเป็นการแสดงให้เห็นว่าการจัดเก็บภาษีเป็นการสร้างความเป็นธรรมให้แก่ประชาชนทุกคน แต่เมื่อให้สิทธิค่าลดหย่อนทางภาษีจะทำให้การกระจายรายได้เลวลงเล็กน้อย ดังแสดงในรูปที่ 7

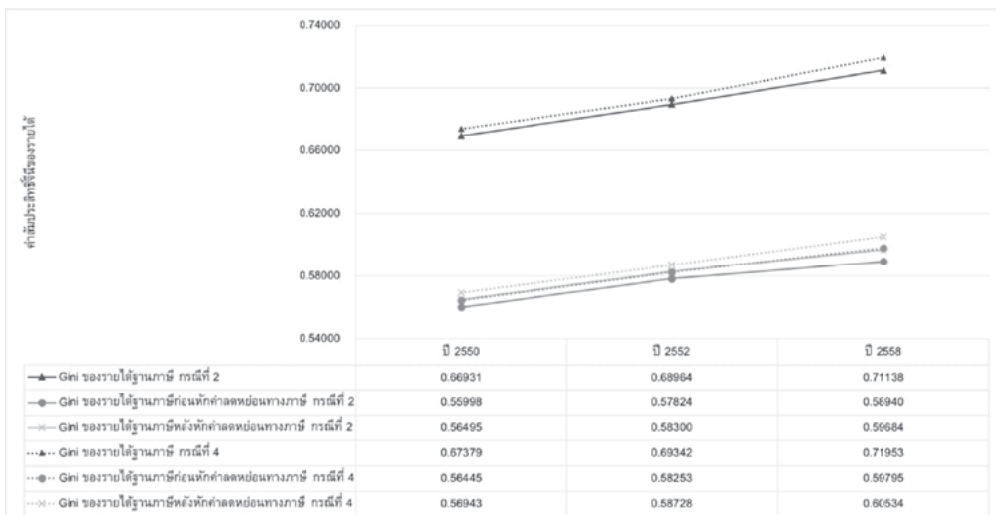
การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อการกระจายรายได้
โครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีการเปลี่ยนแปลงมาบ่อยครั้ง ทั้งการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีตามกฎหมายหรือการเปลี่ยนแปลงรายการค่าลดหย่อนทางภาษีซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการใช้มาตรการทางภาษีในการช่วยแก้ไขปัญหาการกระจายรายได้ โดยพบว่าในปีที่ทำการศึกษาค่าสัมประสิทธิ์จีนิที่มีค่าน้อยสุดโดยเปรียบเทียบจะอยู่ในกรณีที่ 2 มีการขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลทุกคนที่เป็นไปตามเกณฑ์ต้องเสียภาษี มีค่าเท่ากับ 0.55998, 0.57824 และ 0.58940 ตามลำดับ และลักษณะรายได้เหมาะสมคือ

รายได้ฐานภาษีก่อนหักค่าลดหย่อนทางภาษี ดังนั้นสรุปได้ว่าการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในทุก ๆ ปี ควรที่จะขยายฐานภาษีโดยการเพิ่มจำนวนผู้เสียภาษีให้ครอบคลุมผู้มีรายได้เข้าเกณฑ์ต้องเสียภาษีให้มากขึ้น ดังแสดงในรูปที่ 8 ไม่ควรมีการให้สิทธิค่าลดหย่อนทางภาษีบางชนิดที่เอื้อประโยชน์แก่ผู้มีรายได้สูง พร้อมทั้งพิจารณาให้สิทธิลดหย่อนภาษีบางชนิดที่เอื้อประโยชน์แก่ผู้มีรายได้ต่ำ

เมื่อพิจารณาโครงสร้างภาษีในปีต่าง ๆ จะพบว่าโครงสร้างอัตราภาษีในปี 2550 มีค่าสัมประสิทธิ์จีนิ้อยสุดเมื่อเปรียบเทียบกับปีอื่น ๆ ที่ทำการศึกษา ดังแสดงในรูปที่ 8 เนื่องจากสาเหตุในประการแรกคือ ในปีดังกล่าวยังไม่มีผลลดอัตราภาษีตามกฎหมาย ผู้ที่มีรายได้สูง เช่น รายได้ 1,000,000 - 2,000,000 บาทต่อปี จะต้องเสียภาษีในอัตราร้อยละ 30 แต่เมื่อมีการเพิ่มขึ้นอัตราภาษีซึ่งมีผลทำให้ลดอัตราภาษีของผู้มีรายได้ 1,000,000 - 2,000,000 บาทต่อปี เสียภาษีในอัตราเพียงร้อยละ 25 ในปี 2558 และประการที่สองในปี 2550 รายการค่าลดหย่อนทางภาษีที่เอื้อประโยชน์แก่ผู้มีรายได้สูงมีจำนวนน้อยกว่าปีอื่น ๆ น่าสังเกตว่าในภายหลังได้มีการเพิ่มค่าลดหย่อนทางภาษี เช่น ค่าการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ ค่าซื้อสินค้าหรือบริการภายในประเทศ เป็นต้น ซึ่งล้วนเอื้อประโยชน์แก่ผู้มีรายได้สูงทั้งสิ้น

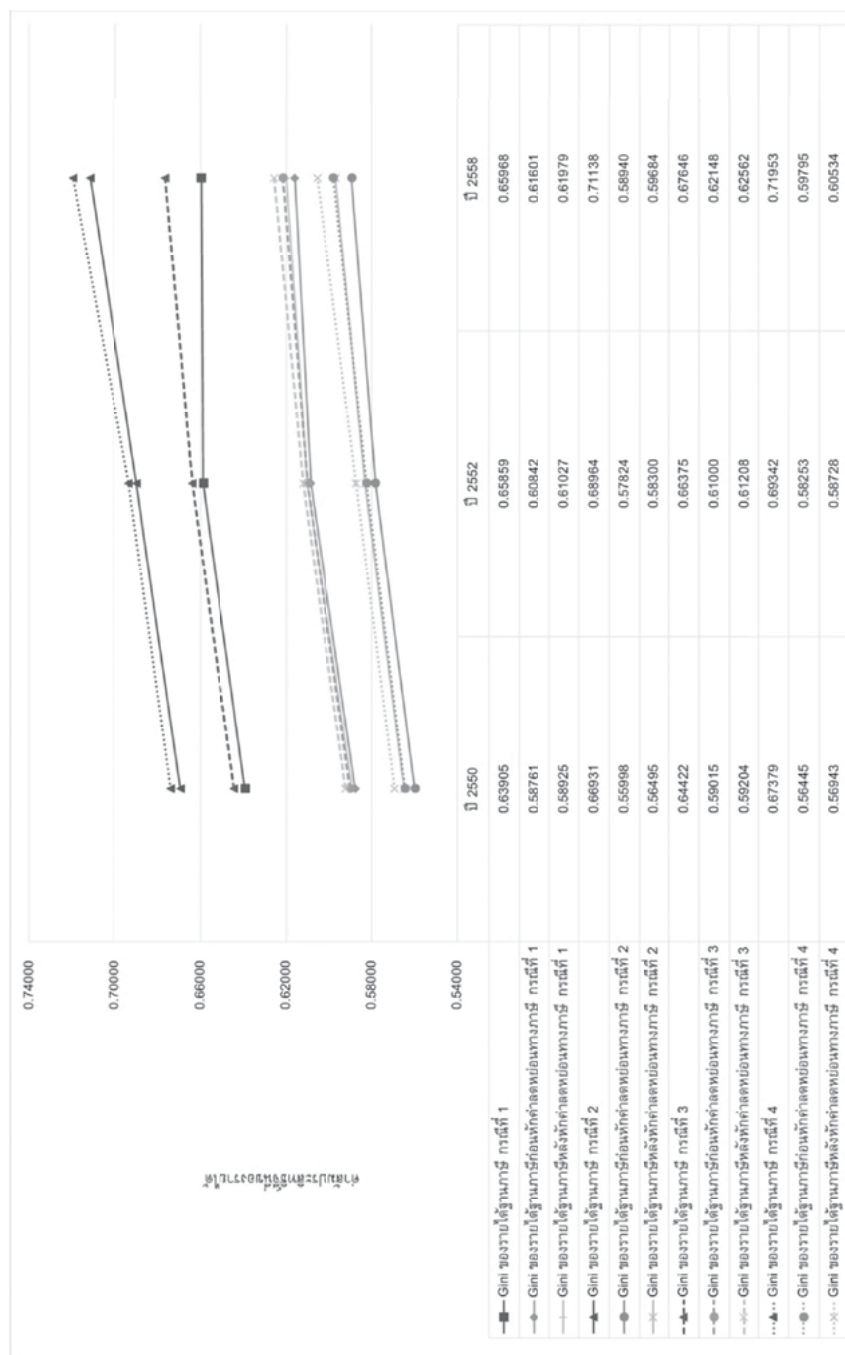
รูปที่ 7 ค่าสัมประสิทธิ์จีนิของรายได้ ในกรณีที่ 2 และกรณีที่ 4 ปี 2550, 2552 และ 2558

(Gini coefficient of income for 2nd and 4th case in 2007, 2009 and 2015)

ที่มา : ข้อมูลกรมสรรพากร ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน และคำนวณโดยผู้วิจัย

รูปที่ 8 ค่าสัมประสิทธิ์จีนิของรายได้ใหญ่ๆ กรณีปี 2550, 2552 และ 2558 (Gini coefficient of income for all cases in 2007, 2009 and 2015)

ที่มา : ข้อมูลกรมสรรพากร ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน และคำนวณโดยผู้วิจัย

5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ (Conclusion and Recommendations)

ในปี 2558 มีการกระจายรายได้สูงสุดเมื่อเทียบกับปีอื่นๆ สาเหตุมาจากการลดอัตราภาษีตามกฎหมาย 4 ชั้น (ดังแสดงในตารางที่ 2) และสาเหตุมาจากรายการค่าลดหย่อนทางภาษีที่เพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาส่งผลให้การกระจายรายได้ดีขึ้นอย่างมากเมื่อเทียบกับไม่มีการจัดเก็บภาษี แต่เป็นที่น่าสนใจที่ว่าการให้สิทธิค่าลดหย่อนทางภาษียังกลับมีส่วนช่วยให้การกระจายรายได้แย่ลงเมื่อเทียบกับการไม่ใช้ค่าลดหย่อนทางภาษี เนื่องจากค่าลดหย่อนทางภาษีที่รัฐบาลนำมาใช้มีผลเอื้อประโยชน์แก่ผู้มีรายได้สูงเป็นสำคัญ ในขณะที่ผู้มีรายได้น้อยไม่มีโอกาสใช้ประโยชน์จากสิทธิลดหย่อนดังกล่าว

อย่างไรก็ดี หากขยายฐานภาษีและให้ผู้ที่เงินไปตามเกณฑ์จะต้องยื่นเสียภาษีต้องดำเนินการเสียภาษีทุก ๆ คน จะช่วยให้การกระจายรายได้ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเมื่อเทียบกับการที่ไม่มีการขยายฐานภาษี โดยหากให้เกษตรกรเข้ามาในระบบภาษีค่าสัมประสิทธิ์จีพีของรายได้ลดลงอย่างเห็นได้ชัด สาเหตุมาจากกลุ่มอาชีพเกษตรกรมีความเหลื่อมล้ำสูง โดยมีเกษตรกรที่มีรายได้สูงมากเป็นจำนวนไม่น้อยแม้ว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำ แสดงให้เห็นจากความแตกต่างทางรายได้ควินไทล์ที่ 5 กับควินไทล์ที่ 1 สูงถึง 29.0 เท่า ดังนั้นเมื่อมีการจัดเก็บภาษีที่ครอบคลุมเกษตรกรจึงช่วยให้การกระจายรายได้ดีขึ้นอย่างมาก

ในทุกปีที่ทำการศึกษาการกระจายรายได้ที่ดีที่สุดโดยเปรียบเทียบ คือ กรณีที่มีการขยายฐานภาษี โดยให้ผู้ที่เงินไปตามเกณฑ์ทุกคนเสียภาษีเพียงอย่างเดียว และโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในปี 2550 เป็นปีที่มีการกระจายรายได้ดีที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับทุก ๆ ปีที่ทำการศึกษา เนื่องจากไม่มีการลดอัตราภาษีตามกฎหมายสำหรับชั้นรายได้ระดับสูงและจำนวนรายการค่าลดหย่อนทางภาษีที่เอื้อประโยชน์แก่ผู้มีรายได้สูงน้อยกว่าปี 2552 และ 2558

ดังนั้น จากผลการศึกษาของงานวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายดังนี้

- 1) ภาครัฐควรขยายฐานภาษีให้ครอบคลุมผู้เสียภาษีครบถ้วนตามเกณฑ์ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาระบบการจัดเก็บภาษีให้มีประสิทธิภาพต้องดำเนินการให้ประชาชนทุกคนยื่นเสียภาษี ซึ่งอาจมีการสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนเข้าสู่ระบบภาษี เพื่อใช้ภาษีเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำได้ผลดียิ่งขึ้น
- 2) ควรให้เกษตรกรทุกคนเข้ามาสู่ระบบภาษีไม่ควรให้มีการยกเว้นเงินได้ของชาวนา เพราะในปัจจุบันมีเกษตรกรบางกลุ่มเป็นผู้มีรายได้สูงมาก และอาชีพเกษตรกรมีปัญหาค่าความเหลื่อมล้ำด้านการกระจายรายได้สูงกว่าอาชีพอื่นๆ ไม่ควรมีการยกเว้นภาษีสำหรับรายได้บางประเภท
- 3) ภาครัฐควรแก้ไขค่าลดหย่อนทางภาษี ซึ่งเดิมค่าลดหย่อนทางภาษีจะเอื้อประโยชน์ให้กลุ่มผู้มีรายได้สูงสามารถใช้สิทธิค่าลดหย่อนทางภาษีได้มากกว่า แต่กลุ่มผู้มีรายได้น้อยกลับได้ประโยชน์จากการใช้สิทธิเพียงเล็กน้อยหรือไม่ได้ใช้สิทธิทางภาษี โดยควรปรับรายการค่า

ลดหย่อนทางภาษีที่เอื้อประโยชน์ส่วนใหญ่ให้กับกลุ่มผู้มีรายได้น้อย เช่น ประเพณาค่าลดหย่อนส่วนตัวและครอบครัว ประเพณีการออมภาคบังคับ เป็นต้น

บรรณานุกรม (References)

ภาษาอังกฤษ

- Cok, M., Sambt, J., Kosak, M., Verbic, M., and Majcen, B. (2012). Distribution of personal income tax changes in Slovenia. *Post-Communist Economies*, 4(24), 503–515.
- Gerson, P. (1998). Poverty and Economic Policy in the Philippines. *Finance & Development*, 35(3), 46–49. Retrieved from <http://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/1998/09/gerson.htm> (October 13,2017)
- Pal, P., and Ghosh, J. (2007). Inequality in India: A survey of recent trends. *United Nations, Department of Economics and Social Affairs, Working Papers*, No.45, 1-30.
- Sung, M. J., and Park, K. B. (2011). Effects of taxes and benefits on income distribution in korea. *Review of Income and Wealth*, 57(2), 345–363.
- TES. (2014). Australian the Government the Treasury. Retrieved from <http://www.treasury.gov.au>. (October 13,2017)

ภาษาไทย

- ไกรยุทธ ธีรตยาคีนันท์. (2521). *ทฤษฎีภาษีเงินได้และภาษีเงินได้ของไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดวงกมล.
- Theeratayakeenan, Kraiyud. (1978). *Theory of Income Tax and Income tax of Thailand*. Bangkok: Duangkamol Publishing. (In Thai)
- ชัยรัตน์ เอี่ยมกุลวัฒน์. (2555). *การกระจายภาระภาษีและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย:2531-2552*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Eamgunlalwat, Chairat. (2012). *Tax distribution and inequality in Thailand: 1988-2009*. Bangkok: Center for Economic Research Faculty of Economics Chulalongkorn University. (In Thai)
- วรวรรณ ชาญด้วยวิทย์ และอมรเทพ จาวะลา. (2557). *การศึกษาความไม่เท่าเทียมกันในการจ่ายภาษีทางตรงกับภาระของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและนิติบุคคล. รายงานโครงการ “การปฏิรูปเศรษฐกิจเพื่อความเป็นธรรมในสังคม”*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- Chandoevit, Worawan and Jawala, Amornthep. (2014). The study of inequality in direct tax payment with personal income tax and corporate tax. *Project Report “Economic reform for social justice*. Bangkok: Thailand Development Research Institute. (In Thai)

- ศุภเจตน์ จันทร์สาส์น. (2552). ความยากจนและความเหลื่อมล้ำของรายได้ในประเทศไทย. *วารสารประชากรศาสตร์*, 25(2): 74–82.
- Chansarn, Supachet. (2009). Poverty and income disparity in Thailand. *Journal of Demography*, 25(2), 74-82. (In Thai)
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2556). รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาประเด็นเชิงนโยบายด้านความยากจนและการกระจายรายได้. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- Thailand Development Research Institute. (2013). *Complete report Policy Studies on Poverty and Income Distribution*. Bangkok: National Economic and Social Development Board. (In Thai)
- สมชัย จิตสุชน และจิราภรณ์ แผลงประพันธ์. (2557). มาตรการคลังเพื่อความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจและสังคม: การขยายฐานภาษี. รายงานโครงการ “การปฏิรูปเศรษฐกิจเพื่อความเป็นธรรมในสังคม”. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- Jitsuchon, Somchai and Plangprapan, Jirabhon. (2014). Bureau of Economic and Social Accountability Measures: Tax Extension. *Project Report “Economic reform for social justice*. Bangkok: Thailand Development Research Institute. (In Thai)
- สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558). รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำปี 2556. กรุงเทพมหานคร: สำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม
- National Economic and Social Development Board. (2558). *Analysis of Poverty and inequality in 2013*. Bangkok: Bureau of Database Development and Social Indicators. (In Thai)
- สุปรียา ชลวีระวงศ์. (2544). ผลกระทบของการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, คณะเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Cholweerawong, Supreeya. (2001). *The impact of personal income taxation in Thailand*. Master Thesis, Faculty of Economics, Thammasat University (In Thai)
- อมรรัตน์ อภินันท์มกุล และประสพโชค มั่งสวัสดิ์. (n.d.). การประเมินรายจ่ายทางภาษีภายใต้โครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา.
- Apinunmahakul, Amornrat and Mongsawad, Prasopchoke. (n.d.) *Tax Assessment of PIT Tax Expenditure*. (In Thai)
- อิสรา ศานติสาส์น. (2554). การวัดและการสร้างตัวแปรทางเศรษฐศาสตร์เพื่อวิเคราะห์การกระจายรายได้. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Samtisart, Isra. (2011). *Measurement and Generate of Economic Variables for Income Distribution Analysis*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. (In Thai)